

अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त
जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व
विशेष मागास प्रवर्गातील व्यक्ती यांना
जातीचे प्रमाणपत्र देणे व अशा प्रमाणपत्राची
पडताळणी करणेबाबत.

50001-0300

महाराष्ट्र शासन
सहसूल व जन विभाग

परिपत्रक क्रमांक:ओएचएम-१०/०४/ए.क.८८/४

संप्रदाय, मुंबई, ४०० ०३२.

दिनांक: २७ फेब्रुवारी, २००४

परिपत्रक

राज्यशासनाने दिनांक २३ मे, २००२ रोजी शासन राजपत्रात पुढीलप्रमाणे अधिसूचना जागे
करणे पुढील अधिनियम लागू केलेले आहेत.

"अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर
मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील व्यक्ती यांना जातीचे प्रमाणपत्र देणे व अशा प्रमाणपत्राची
पडताळणी करणे बाबतीत विनियमन करण्याकरिता आणि तत्संबंधित किंवा तदनुषंगिक
बाबींसाठी तरतूद करण्याकरिता अधिनियम, २०००"

३. उक्त अधिनियमात सर्व मागासवर्गीय प्रवर्गांना जातीपडताळणी करणे धर्मे अनिवार्य
करण्यात आले आहे. तसेच अधिनियमाच्या कलम ७ मध्ये असे नमूद करण्यात आले आहे की,

"या अधिनियमाच्या प्रारंभापूर्वी किंवा त्यानंतर, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त
जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग किंवा विशेष मागास प्रवर्ग यांपैकी कोणत्याही जातीत व
मांडणान्या व्यक्तीने, तो स्वतः किंवा तिची मुले अशा जातीयते, जमातीते किंवा वर्गातील आहेत,
असे जातीचे खोटे प्रमाणपत्र मिळविले असेल तर, पडताळणी समित्या, स्थाधिकारी, किंवा अन्य मागास
अधिकारी मागविले आणि अशा प्रमाणपत्राच्या अचूकतेविषयी चौकशी करील आणि हे प्रमाणपत्र
नकारावून दिविलेले होते असे निष्पत्ती झाल्यास संबंधित व्यक्तीस आपले म्हणजे मांडण्याची सोयी
दिल्याबतः खोटे केलेली कार्ये अर्जात अनुसरून, आदेशाद्वारे प्रमाणपत्र रद्द करील व जप्त करील, आणि
जे कारी निर्णय असेल त्याबाबत संबंधित व्यक्तीला आणि कोणताही संबंधित प्राधिकारी असल्यास,
त्याला त्याबद्दल कळवेल."

तसेच, कलम ७(२) मध्ये असे नमूद करण्यात आले आहे की, उक्त अधिनियमाच्या
पडताळणी समित्याने दिलेला आदेश अंतिम असेल आणि त्याबद्दल भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद
२२६ अन्वये, उच्च न्यायालयाव्यतिरिक्त कोणत्याही प्राधिकार्यामार्फत किंवा न्यायालयामध्ये आव्हान
हेतु येणार नाही.

४. त्यापुढे अधिनियमाच्या कलम ८ मध्ये पुढील तरतूद आहे.

"अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग किंवा
विशेष मागास प्रवर्ग यांच्या संबंधातील जातीचे प्रमाणपत्र देण्यासाठी कलम ३ अन्वये सक्षम
प्राधिकार्याकडे अर्ज करण्यात आला असेल त्याबाबतीत आणि या अधिनियमामध्ये सक्षम
प्राधिकार्याकडून किंवा पडताळणी समित्याकडून किंवा आपले प्राधिकार्याकडून किंवा पडताळणी

ममिलीकदुम किंवा अपिल प्राधिकार्याकदुम करण्यत येणान्या कोणत्याही चौकशीच्या बाबतीत किंवा अर्थितयमाखालील कोणत्याही अपराधाच्या न्याय्य चौकशीच्या बाबतीत आपण ज्या जातौंच, जमातींच किंवा घरांचे आहत ते मिथ्य करण्यार्ज्य जबाबदारी असा दावा करणान्या अजेंदर व्यक्तींवर असेल.

तसेच, अधिनियमाच्या कलम १०(१) ते १०(४) मध्ये पुढील तरतूद करण्यात आल्या आहे:-

१०.११) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर पांग्रासवणं किंवा विशेष मागण्य प्रवणं यांपकी कोणत्याही खाती मंडूत असलेल्या ज्या कोणत्याही व्यक्तीने जातीचे खाते प्रमाणपत्र सादर करून कोणत्याही शैक्षणिक संस्थेत, अशा जाती, जमाती किंवा वर्ग यांच्यासाठी राष्ट्रीय असलेल्या जागेवर प्रवेश मिळविला असेल किंवा शासनामध्ये, स्थानिक प्राधिकरणांमध्ये किंवा शासनाच्या मजुरांच्या किंवा शासनाच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या इतर कोणत्याही कंपनीत किंवा महामंडळात किंवा कोणत्याही शासकीय अनुदानप्राप्त संस्थेत किंवा स्वतःकरी संस्थेत, अशा जाती, जमाती किंवा वर्ग यांच्यासाठी राष्ट्रीय असलेल्या जागेवर नियुक्ती मिळविली असेल तर पडताळणी जनाती किंवा वर्ग यांच्यासाठी राष्ट्रीय असलेल्या जागेवर नियुक्ती मिळविली असेल तर पडताळणी यांमार्फत जातूने प्रमाणपत्र सह कारगाराने आपल्यावर तो व्यक्ती संबंधित शैक्षणिक संस्थेमध्ये काढून टाकली जाण्यास किंवा यथास्थिति, उक्त संबंधित तात्काळ संवामुक्त केली जाण्यास पात्र ठरेल आणि उपरोक्तनुसार अशा प्रवेशाच्या किंवा नियुक्तीच्या अनुरोधाने अशा व्यक्तीने घेतलेले किंवा प्राप्त केलेले इतर कोणत्याही साध तात्काळ काढून घेण्यात येतील.

१०. आगमनांत किंवा इतर कोणत्याही अधिकाराने जाखबुनी, अनुदान, धना किंवा इतर
 द्वितीय लाभ यांच्या स्वरूपात अशा व्यक्तीस दिलेले कोणत्याही स्वयंम अशा व्यक्तीकडून जमीन
 माहनुलाच्या थकबाकीद्वारे समुल करण्यात येईल.

(३) तथा त्या घडोळी क्षमजात असलेल्या कोणत्याही अधिनियमात काहीही अंतर्भूत असले तरी, जे नंतर खोटे असल्याचे सिद्ध झाले असेल अशा, जातोय्या प्रमाणपत्राच्या आधारे, कोणत्याही शोधात्मक संस्थेतून प्रवेश मिळवून घेतलेली कोणतीही पदवी, पदविका किंवा इतर कोणत्याही शोधात्मक अर्हात, पदविकांना यमितीत असे जातोय्या प्रमाणपत्र गूढ करण्यानंतर गूढ राहिल.

पडतः कर्णो र्जमितोने असे जातोचें प्रमाणपत्र रद्द केल्यानंतर रद्द झाले.
 १४. त्या त्या वेळीं अमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यात काहीही अंतर्भूत असेल तर कोणत्याही व्यक्तीने अनुसूचित जातो, अनुसूचित जमातो, विभूक्त जातो, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग किंवा विशिष्ट मागास प्रवर्ग यांच्यासाठी राखीव असलेल्या जागेवर अशा जातोत, जमातीत, किंवा वर्गात सोडत असल्याचे जातोचें खांटे प्रमाणपत्र मादर करून स्थानिक प्राधिकरणाचा, सरकाराचे मुख्यांशा किंवा कोणत्याही संविधिक मंडळाची निवडणूक लढविली असल तर, पडतः कर्णो र्जमितोने असे जातोचें किंवा कोणत्याही संविधिक मंडळाचा सदस्य होण्यास अनर्ह ठरेल अर्णि अशा खांटे प्रमाणावर रद्द केल्यानंतर ही कोणत्याही संविधित मंडळाचा सदस्य होण्यास अनर्ह ठरेल अर्णि अशा जाग्याने प्राप्त करून कोणत्याही खाभ जमात सधमूनल्या घकावाकीप्रमाणे खमून कणदात येतील. अर्णि अशा व्यक्तीची निवडणूक ही भूतलही प्रभावाने समाप्त झाली असल्याचे मानण्यात येईल.

अधिनियमाच्या कलम ११ व १२ मध्ये दंडात्मक कार्यवाहीबाबत पुढीलप्रमाणे तरतुद आहे :-

१२.१। उद्योगों को बचाना।-

१२.११) जे कोणत्याही व्यक्ती:-
(क) खोटे भाडो सादर करून किंवा खोटे विधान किंवा दस्तावेज दाखल करून किंवा अन्य कोणत्याही प्रकारच्या सबाईने, जातीचे खोटे प्रमाणपत्र मिळविते, किंवा

कोणत्याही प्रकारच्या सबाईने, जातीचे छोटे प्रमाणपर मिळविता, किंवा
(ख) तो कोणत्याही अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर
मागास वर्ग किंवा विशेष मागास प्रवां यांमधील व्यक्ती नसताना जातीचे छोटे प्रमाणपर सादर करताना
शासनामध्ये, स्थानिक प्रधिकारणामध्ये किंवा शासनाच्या मालकीच्या किंवा त्याच्या नियंत्रणाखालील इतर
कोणत्याही कंपनीमध्ये किंवा मंत्रालयांमध्ये किंवा कोणत्याही शायकीय अनुदानप्राप्त संस्थेमध्ये अशा
जाती, जमाती किंवा वर्ग किंवा यांच्याकरिताच केवळ राखून ठेवण्यात आलेले कोणतेही नाव किंवा
तदुक्त मिळविता किंवा कोणत्याही शैक्षणिक संस्थेमध्ये अशा जाती, जमाती, किंवा वर्ग यांच्याकरिताच
केवळ राखून ठेवण्यात आलेल्या जागेवर प्रवेश मिळविता किंवा कोणत्याही स्थानिक प्रधिकारणाच्या

किंवा सहकारी संस्थेच्या, जसा जाती, जमाती किंवा वर्ग यांच्यावरिता राखून ठेवण्यात आलेल्या कोणत्याही निर्वाचन पदावर निवडून येईल ;

अशा व्यक्तीस, अपराधपरिधानंतर, अशा मरिच्यांपेक्षा कमी नसेल परंतु दोन वर्षांपेक्षा अल्प शक्यता इतक्या सक्षम करावासाची किंवा दोन हजार रुपयांपेक्षा कमी नसेल परंतु चौदा हजार रुपयांपेक्षा अल्प शक्यता इतक्या द्वयदंडाची किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील.

घराने तपशिल पाहता शायन मंत्रालय वाळाल झालेल्या सर्व अधिकारी/ कर्मचाऱ्यांना जातीचे पडताळणी प्रमाणपत्र नियुक्ती प्रधिकाऱ्याकडे सादर करणे अनिवार्य करण्यात आले आहे. तसेच, आदिवासी विकास विभागाच्या क्र.एसटीमो-१४२०००/प्र.क्र.४३/का.१२, दिनांक २८.५.२००१ अन्वये तथा सामाजिक न्याय, योग्यताक कार्य, क्रीडा व विशेष मतास्य विभागाच्या दिनांक ८.१२.२००३ मध्ये असलेल्या नमूद करण्यात आले आहे की, अनुसूचित जाती, जमाती, नियुक्त जमाती, पटक्या जमाती, इतर भागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या उमेदाकारिता नियुक्तीच्या वेळेस तसेच परीक्षेच्या वेळेस जाती वेधता प्रमाणपत्र घेऊन करणे बंधनकारक राहिले व पडताळणी प्रमाणपत्राविषय प्रवर्गातील दृष्ट्यात येऊ नये.

सन २००१ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २३ अनुसार विहित तरतुदी विभागातील सर्व अधिकारी/कर्मचाऱ्यांच्या निदर्शनास आणून देण्यात येत आहे. तसेच, संबंधितांकडून जाती पडताळणी करून घेण्यासाठी कागदपत्रे आवाग्रहकर्ते नुसार आस्थापना शाखेकडे सादर करण्यात यावीत. संबंधित अधिकारी/कर्मचाऱ्यांकडून आवश्यक तो कागदपत्रे सादर आल्यास संबंधितांची कागदपत्रे पडताळणी समितीकडे पडताळणी करून प्रमाणपत्र देण्यासाठी पाठवण्यात येतील याची कृपया नोंद घ्यावी.

R. D. Mis

(र.द.मिसे)

उप सचिव,

महसूल व वन विभाग.

प्रति,

स्वायं सहायक, प्रधान सचिव (वन), (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
स्वायं सहायक सचिव (म.क.व.पु.)/सचिव (ऊ. व. वि.) महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सर्व सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव / कार्यासन अधिकारी, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई